

HET HUIZEKEN VAN MAASTRICHT

Het verhaal van het “huizeken van Maastricht” kan je nog bezwaarlijk geschiedenis met een grote G gaan noemen. Eerder is het te rangschikken onder Heem- of Volkskunde, meer zelfs onder volksvermaak. Daarmee willen we geenszins beweren dat deze historie minder interessant zou zijn. Integendeel. Nadat er in 1440 door het Sint-Jorisgilde te Gent een Groot Schietspel met succes was ingericht, kreeg men een goed halve eeuw later, meer bepaald in 1497 (zie bijlage), het idee een tweede en gelijkaardig evenement op touw te zetten.

Door hertog Filips de Schone werd op 18 juli 1497 (zie opmerking in bijlage) de toelating verleend aan de schepenen en inwoners van Gent om het schietspel te houden vanaf de 15de mei “eerstkomende”. De feestelijkheden moesten eindigen uiterlijk op de 15de augustus “daaropvolgende” (1). Om een beter inzicht te krijgen omtrent de inkomsten en uitgaven die bij een dergelijk festijn kwamen kijken, werd besloten een groot rekenboek op te maken. Het werd bijgehouden door de smid Jan Van de Venne die zijn opdracht als volgt aanvatte : “Rekeninghe verclaers ende bewys van Jan Van den Venne, smet, van alder handelinghe by hem gehadt, alzo wel int ontfanghen als in uutghevene vanden penninghen geconsenteert thulpen den schietspele ende den costen daer aen clevende in den manieren hier naer volghende... (2)

Nadat er eerst nog diverse administratieve geplogenheden waren afgewerkt zoals o.a., het opstellen van het wedstrijdreglement en de uitnodigingsbrieven, het regelen van de logies voor de gastgroepen en het uitzenden van vier boden naar de verschillende steden voor het bestellen van de uitnodigingen, kon het feest zijn aanvang nemen op zondag 20 mei. Op die dag deden de groepen uit de steden binnen Vlaanderen hun intrede in Gent. Dat waren in volgorde : Ieper, Rijsel, Damme, Aalst, Brugge, Dendermonde, Kortrijk, Oostende, Nieuwpoort, Hulst, Oudenaarde, Winokbergen, Veurne en Waastene. Iedere groep, gekleed in hun sierlijkste gewaad, trok voorbij het “taneel” dat opgesteld stond op de schepenplaats en waarop de notabelen hadden plaatsgenomen. De volgende dag, dus maandag 21 mei, was het de beurt aan de steden buiten Vlaanderen : Maastricht, Doornik, Mechelen, Halle, Bergen, Leuven, Aat, Nijvel, Antwerpen, Atrecht, Brussel, 's Hertogenbosch en Binche. Een anoniem toeschouwer die zijn ooggetuigeverslag naderhand opstelde in “properder rethorycke” verhaalt ons van de eerste groep die op die dag Gent binnenkwam :

Eerst Maestricht

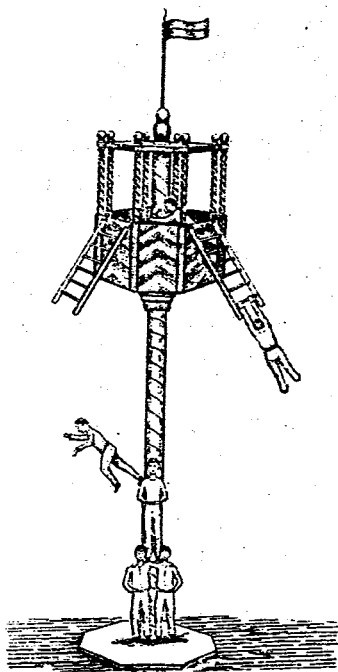
Smaendaechs in Meye ten XXIsten dage

Met trompetten claoenen so liefde haer huysant

Groen abijten roode hoen/ hoort wat ick ghewaghe

Daer over witte wronghen reyn van behaghe
 VIII peerden/ daer naer den coninck quam
 Vol silveren paelgen/ hoort dye toelaghe
 Was sijn abijt/ ende II lackayen lofsam
 Aen elcke sijde/ vol paelgien men vernam
 Drie paedgien van silvere boven en beneden
 Deen voerde den standaert/ daer bruecht in tlam
 Ende sijn getuge met silveren doppen ter steden
 Ons priche deidse tweewarf intreden
 Met LXXXII peerden si het tanneel leden. (3)

Maastricht, over wie hier duidelijk met veel lof wordt gesproken, werd vertegenwoordigd door de handboogschutters van Sint-Sebastianus. (4) Hertog Filips de Schone, vergezeld van zijn zuster Margaretha en zijn echtgenote Joanna, voor wie in feite het Groot Schietspel was georganiseerd, vond de aanblik van het Maastrichtse Sint-Sebastianusgilde zo prachtig, dat hij de groep nog een tweede maal voorbij zijn troon lieten defileren. Terwijl de overige steden zich door de hertog en zijn gevolg lieten bewonderen, werd er druk gewerkt op de Leie en de Schelde. Op de Leie werd op een vlot een tanneel opgetrokken van waarop de notabelen de dag nadien, dinsdag 22 mei, een ander schouwspel zouden gade slaan, nl. de intrede van de steden die met vaartuigen Gent binnenkwamen. Op de Schelde daarentegen waren de Maastrichtenaars ondertussen een geheimzinnig bouwwerk aan het samentimmeren. Vragen daaromtrent van nieuwsgierige Gentenaars bleven onbeantwoord.

Afb. 1.
 De Maastrichtse versie.
 Afbeelding in Sint-Servaas.
 Tweemaandelijks Restauratie
 Bulletin, deel 10 (aug. 1983).

De derde dag kwam Diest als eerste de stad binnengevaren gevolgd door Mene, Bergenop-Zoom en Lier. Die avond, nadat er rederijkersspelen te tonele waren gebracht, was het de beurt aan die van Maastricht om aan ieder die het zien wou, hun kasteel dat in de Schelde lag te laten bekijken. Het gevaarte was opgetimmerd op een hoge mast. De zot of nar van Maastricht daagde de toeschouwers uit om het huis te beklimmen. Diegene die er in slaagde het in te nemen zou niet minder dan 100 gouden gulden opstrijken. Het hoeft niet gezegd dat velen zich geroepen voelden. Vooral de jongere Gentenaars wa-

ren de mening toegedaan dat het bedrag gemakkelijk binnen te rijven was. Ze kwamen evenwel van een kale reis thuis. De mast, waarop het huisje zich bevond, werd tamelijk gemakkelijk overwonnen. Van zodra ze echter het huisje zelf beroerden, begon dit als een gek in het rond te draaien. Het vervolg was duidelijk. De een na de andere kwam in het, toen waarschijnlijk nog zuiver sop terecht. De toeschouwers gierden het uit van het lachen, die van Maastricht nog het meest van al. Onder de aanwezigen was ook de hoogbaljuw, Lieven van Pottelsberghe (5), lid van het Sint-Jorisgilde en op dat ogenblik zelfs schutterskoning. Ook hij had aanvankelijk plezier in het geharrewar en de druipnatte pakken van de kandidaat huisjebeklimmers. Niet voor lang echter. Toen daarna de zot van Maastricht een demonstratie ten beste gaf, hoe gemakkelijk het wel was om het huisje te beklimmen, vond hij toch dat de maat vol was. Na een korte beraadslaging met de voorschepen en de onderschepen van de Keure, riep hij de drijfnatte jonge Gentenaars bij zich, greep zes schellingen uit zijn beurs en gaf ze aan de gedupeerden. Daarbij gaf hij hen enkele raadgevingen. Na zich even van de plaats te hebben verwijderd, kwamen de jongelingen terug, elk beladen met een vracht aan appels en eieren. Met deze overrijpe projektielen werd dan de burcht en waarschijnlijk ook de Maastrichtenaars zelf, bekogeld. Het huisje moet er nadien potsierlijk hebben uitgezien, druipende van eierstruif en appelkompot. (6)

Velen zullen nu gaan denken dat dit verhaal voortspuit uit het fantasierijk brein van een of ander romanschrijver. Niets is minder waar. De reeds vernoemde anonieme verslaggever verhaalt daarover het volgende : "Item dient voort ghenoteert hoe dye van Maestricht wesende int voorsz. schietspel/ veel eerbaerheden tooghende ende oock vele ghenouchten. Ende sonderlinge so rechten si eenen mast in een schip liggende in dye Schelde : ende up dien mast was ghetemert een casteel ende si daden een gebot doen/ so wie dat casteel beclennen ende ghewinnen conste hij soude daer mede winnen C gouden guldenen/ Huyten welcken datter vele fraeye ghesellen van schippers ende andere naer clommen/ maer also saen si di hant vast hadden aen tcasteel om dat te beclennen/ so wort dat casteel so seere draeyende/ dat si mits dien gheworpen worden in die Schelde/ ende swommen huyte ten beste dat si consten/ so dat tvoorsz. casteel van nyemant ghewonnen en was/ maer dan van haerlieder sot die si mede brochten om haerlieder ghenouchte." (7)

Jan Van de Venne noteert terzake ook in zijn rekenboek : "Item betaelt Lieven van Pottelsberghe ter cause vandat hy by laste van scepen verleyt hadde om appels ende eyeren die gheworpen waere naer die van Maestricht als zy beclommen thuseken inde Leye."

De Maastrichtenaars die oorspronkelijk in hun opzet om de Gentenaars voor aap te zetten, geslaagd waren, werden uiteindelijk zelf de dupe van hun eigen grap. Is dat nadien bij hen in het verkeerde keelgat geschoten?

Met zekerheid weten we het niet, maar we hebben wel het vermoeden dat zij er voor iets tussenzaten toen naderhand de ruiten van het kantoor van de hoogbaljuw, Lieven van Pottelsberghe, aan diggelen gegooid werden. Jan Van de Venne schrijft : “Item betaelt Iacop de Visschere ghelaesmaker vandat hy ten bevele van scepenen ghemaect heeft de ghelaesveinsteren int contoer van mijn heere den hoochballiu voor tscepenhuus midts dat die in dit schietspel al te broken waren. Comt naer tverclaers vanden cedulle wesende in daten een vanden 4de in maerte ... 6 sch. gr.” (8)

Later zal blijken dat het niet de laatste maal geweest was dat de Gentenaars in hun hemd werden gezet. Niet zo heel lang geleden gebeurde het letterlijk op bevel van Keizer Karel, dan nog met een strop om de hals en op een minder vreedzame wijze.

Na het Grote Schietspel lieten de Maastrichtenaars hun huisje te Gent achter. Voor zover ons bekend werd het nadien nog tweemaal gebruikt.

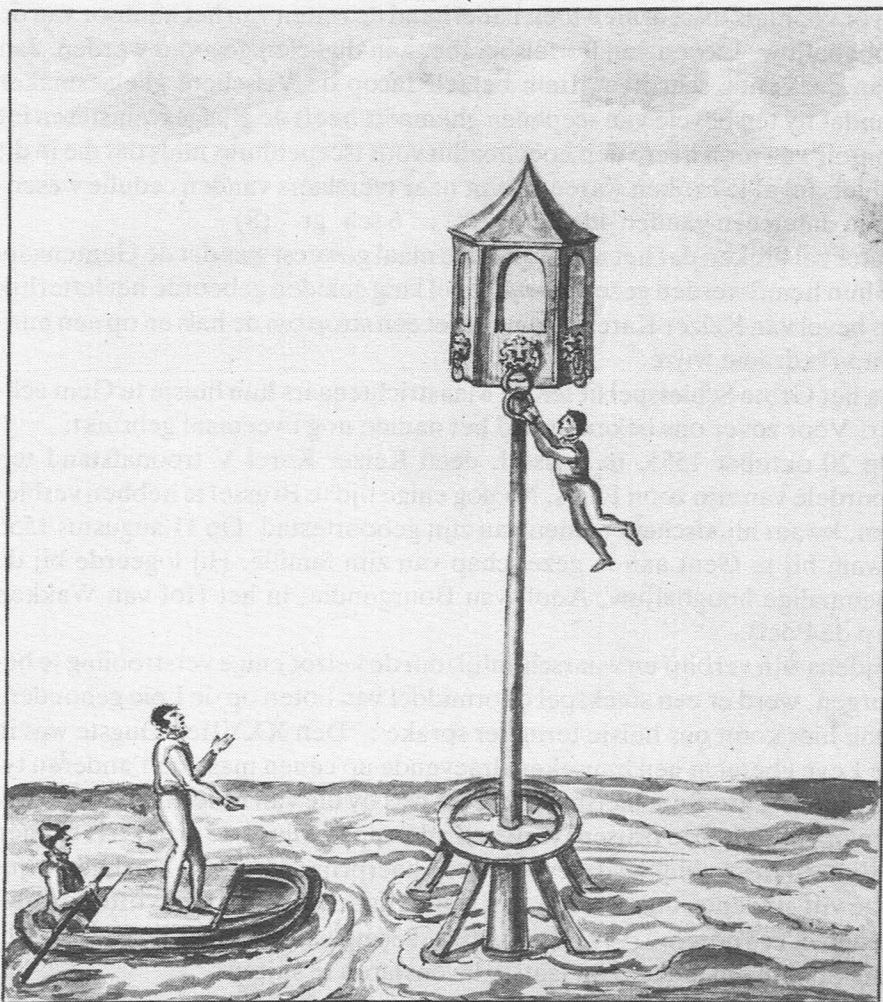
Op 20 oktober 1555, te Brussel, deed Keizer Karel V troonafstand ten voordele van zijn zoon Filips. Na nog enige tijd te Brussel te hebben verbleven, kwam hij afscheid nemen van zijn geboortestad. Op 11 augustus 1556 kwam hij te Gent aan in gezelschap van zijn familie. Hij logeerde bij de toenmalige hoogbaljuw, Adolf van Bourgondie, in het Hof van Wakken (op de Poel).

Tijdens zijn verblijf en waarschijnlijk om de keizer enige verstrooiing te bezorgen, werd er een steekspel doormiddel van boten op de Leie gehouden. Ook hier komt ons huisje terug ter sprake : “Den XXVIIen Ougste was in de Leye gherecht een huuseken draeyende up eenen mast, zo t’anderen tyde hier in ’t groote schietspel gherecht was by die van Maestricht, ende waren opghestelt drie prijzen, te weten : de upperprijs (1ste prijs) XII kannen wijns ofte zes guldenen daervooren, de naerprijs (2de prijs) X kannen wijns ofte vijf guldenen daervooren, de IIIen prijs acht kannen wijns ofte vier guldenen daer vooren.” (9) Daags nadien, 28 augustus, vertrok de Keizer richting Spanje om aldaar zijn laatste levensjaren te slijten.

Tijdens het verblijf van Filips II te Gent, tussen 23 juli en 11 augustus 1559, ter gelegenheid van het 23ste Kapittel van het Gulden Vlies, wordt het huisje een laatste maal van onder het stof gehaald. 5 augustus 1559 : “Ten anderen was gherecht een huuseken in de Leye, omme te beclommene, welck huuseken draeyende op eenen mast in ’t midden van den watere, zoo t’vooren noch gestaen hadde in ’t jaer XVc LVI (1556) ende elck die daer inne clemmen conste zonder te vallene in ’t water, hadde voor den prijs thien schellinghen grooten.” (10)

Nadien verdween het huizeken van Maastricht uit de annalen van onze plaatselijke geschiedenis. Waar het huizeken zelf uiteindelijk verzeild is geraakt, is niet bekend.

Steek-speel op de graenleye.

Den 26 ougste 1556 was voor t'hof van Graef van Eginont, alwaer Phlp. Conynck van Engelandt Graeve van Vlaenderen gelogiert was in de Leye gherecht een huuseken drayende opeen mast, zoo t'andere tyden int groote schielspeel hier gebrogt was by die van Maestricht ende waren op gestelt dry prysen te weten den upperprys xii kannen wyns ofte vi guld. daer vooren, de naerprys x kannen ofte vyf gueld. de 3^d prys 8 kannen, ende mielts datter veele en diverssche innebleven, waren de zelve prysen gedeelt.

Afb. 2.

Stadsarchief Gent, Atlas Goetghebuer D43 F77 (foto Stadsarchief)

De Maastrichtse versie

Het zou zeker van niet veel realiteitszin getuigen moesten we hier het verhaal van het huizeken beëindigen, zonder eerst nog even te gaan kijken bij diegenen die ons lieten kennismaken met dit nogal spectaculaire volksspel. De eerste maal dat het huizeken opduikt in de plaatselijke documenten van Maastricht is in 1443. In dat jaar werd door de Raad van Maastricht een bevel uitgevaardigd : “dat de burcht op de houtmarkt opgericht niet mocht blijven staan.” Hieruit blijkt dat de oorspronkelijke uitgaven van het “burcht bestormen” (onder die benaming is dit spel te Maastricht bekend) niet op het water plaats hadden maar wel op vaste bodem. Van een houten toren midden in de rivier wordt voor het eerst gesproken ter gelegenheid van de Heiligdomsvaart (11) van 1510, alhoewel er toen reeds werd bijvermeld dat het hier om een oud gebruik ging. (12) Deze burchtbestormingen vonden alleen plaats bij buitengewone gelegenheden, zoals Heiligdomsvaarten, Blijde Inkomsten, vredesluitingen, het bezoek van soevereinen en geestelijke gezagdragers. Bij de Blijde Inkomst van Filips II, hertog van Brabant, te Maastricht in 1550, werd het schouwspel terug opgevoerd. Later, zoals we hiervoor reeds gezien hebben, zou hij, Filips, het nogmaals te zien krijgen, zij het dan in een Gentse versie. Bij zijn eerste kennismaking met het burchtbestormen, bevond zich onder zijn gevolg de Spanjaard Calvete. Deze gaf een uitvoerige en nauwkeurige beschrijving van de bestorming van de burcht op de Maas : “Op 2 canon schooten syn de luyden met scheepen aen gekomen, van boven de Maes gesteld, waerin 2 man waren die de borg defendieren souden en draien; die boven waeren, hebben met granaten geworpen, die met schuyten afgevaeren quamen losten haer geweer; en waeren alle in hemden en witte broecken gecleet. Nae deselve haer in de Maes wierpen en naer de borg toe swemden. En haer daer onder posteerden, en by kans een hoogte van 20 a 25 voet hoog opklommen om de borg in te nemen, haer aen de ladders kwaemen vast te houden, maer door het draeyen moesten loslaten en in de Maes vielen, het welk door andere weer hervat wierd; het welk 2 uren duerden, eer de borg ingenomen wierd.”

Calvete die het ganze schouwspel op 5 juni 1550, vanop de Maasbrug of vanuit een huis op de Houtmarkt, gadesloeg, vertelt verder : “In de Maas was een soort burcht van achthoekige vorm opgericht, rustende op een mast, die in een grote mand met vast aangevulde aarde was geplaatst. De top bestond uit een groen geverfde toren, omgeven door vier kleinere, die aan de hoeken verrezen. Rondom waren enige beschilderde kolommetjes aangebracht waartussen openingen en vensters. De burcht was versierd met de wapens van Bourgondië en Brabant en met keizerlijke adelaren en verder beschilderd en bezet met zilveren sterren. Hij kon slechts twee of drie man bevatten. Uitwendig waren drie trappen, elk van drie treden, aangebracht. Door een snelle, draaiende beweging, die men aan de burcht kon geven,

werd het beklimmen zeer bemoeilijkt, zodat de bestormers, zelfs wanneer zij een der trappen bereikt hadden, veelal met een plof in het water vielen. Het publiek was langs de oever, in de huizen en op de brug geschaard om dit schouwspel gade te slaan. Op een gegeven ogenblik kwamen vele schepen onder groot gedruis van trommen en trompetgeschal de Maas afzakken. Zij waren voorzien van teer- en piktonnen, die in de mast en voor op het schip in brand werden gestoken. De vloot op enige afstand rondom de burcht geschaard, vuurde enige tijd met de artillerie bij wijze van spiegelgevecht. Eindelijk verscheen in de verte een schip; waarop een paard, door een wildeman bereden, stond. Toen het voertuig de vesting genaderd was, kwamen enige ontklede mannen er uit te voorschijn, die in het water sprongen en tot in de nabijheid van de burcht zwommen. De een op de andere klommen zij langs de mast naar boven en trachtten vervolgens een van de trappen, die uithingen, te grijpen. Op hetzelfde ogenblik begon de burcht met een duizelingwekkende vaart te draaien, zodat de aanvallers weldra noodzaak waren los te laten. De bestormers ploften dan met het hoofd omhoog of op de rug in het water, waaruit zij spoedig om ongelukken te voorkomen, in de schepen opgenomen werden. Velen gelukte het de derde trede te bereiken, waarna zij nog tengevolge van de draaiende beweging te water geraakten. Eindelijk kwam een buitengewoon vlug jongmens opdagen, dat het mocht gelukken een spil van een van de ramen te grijpen en zo binnen te komen. De prijs, bestaande uit een muts van parels met witte pluimen en twee kronen, werd hem toegekend. De dag daarop, 's vrijdags, werd het spel op de Maas nogmaals herhaald." (13)

Een enigszins andere versie klinkt als volgt. De burcht of toren werd bemand door een of twee man die men "gouverneur" noemde. Deze hadden tot taak, de burcht doormiddel van een of ander mecanisme zodanig te laten draaien dat het innemen zeer bemoeilijkt werd. Meestal kwamen de bestormers in een bootje de rivier afgedreven onder het bespelen van muziekinstrumenten. Ze waren gekleed in witte klederen en hadden rode linten om armen en benen. Als ze de burcht naderden, begon de gouverneur met handgranaten te werpen, die in de Maas vielen en dan ontploften. De bestormers antwoordden met geweschoten in drie salvo's. Daarna sprongen ze uit hun bootje, zwommen naar de burcht en stelden zich met vijven op het bankje dat om de spil van de burcht was aangebracht. De ene klom dan op de schouders van de andere totdat diegene die boven stond een van de laddertjes kon grijpen. Soms werd hij door de draaiende beweging van de toren weggeslingerd zodat hij in het water terecht kwam en hij zijn klimpartij moest herbeginnen. Wanneer hij er toch in gelukte het laddertje stevig vast te grijpen, kon hij via het venster in de burcht kruipen. Daarop sprong dan de gouverneur uit de burcht, het water in. De overwinnaar nam dan het vendel en gaf daarmee ten teken van overwinning, een groet aan de aanwezige magistraat en de andere hoge gasten. Niet zelden duurde dit spel

meer dan twee uur lang. De overwinnaar won een prijs die varieerde tussen de 200 en 500 gulden en waarbij soms nog eens 7 tonnen bier van elk 12 gulden als toemaatje werd gedaan. (14) Het gebeurde wel eens dat de burchtbestormers hun taak in adamskostuum volbrachten. Toen in 1538 de bisschop van Luik, Cornelis van Bergen, een bezoek bracht aan Maastricht, vond de Raad dat men dit naakte schouwspel maar beter achterwege kon laten. Aan diegenen die het toch aandurfd en onbedekt te water te gaan, werd een boete van niet minder dan een gouden gulden opgelegd. (15)

Andere gelegenheden, waarvan bekend is dat het burchtbestormen heeft plaatsgehad, zijn : in 1556 bij de Blijde Inkomst van de Prins-bisschop van Luik, Gerard van Groesbeek; op 16 april 1559 ter gelegenheid van de vrede tussen Spanje en Frankrijk; in 1648 bij het sluiten van de vrede van Munster, in 1679 bij het bezoek van de Prins van Oranje aan Maastricht en op 28 juli 1717 bij het bezoek van Tsaar Peter de Grote. Bij deze laatste gelegenheid werd zelfs aan de winnaar het burgerschap cadeau gegeven.

Ook in de huidige 20ste eeuw, tijdens de Heiligdomsvaart van 1937, werd het huizeken tevoorschijn gehaald. Ook daar, net zoals bij ons, dreigde dit eeuwenoud gebruik verloren te gaan, ware het niet dat men in Maastricht het gelukkig idee kreeg om ter gelegenheid van de 50ste Heiligdomsvaart, op 27 juli 1983, het burchtbestormen terug in ere te herstellen. Wel werd het decor aangepast aan de mode van de tijd. Deze maal waren het geen naakte mannen, maar wel in duikerspak gestoken bestormers die over de Maas scheurden in snelle raceboten. (16)

Wie nu nog even de burcht van naderbij wil gaan bekijken, moet dit doen in het Bonnefantemuseum te Maastricht, die nog een klein model van dit bouwsel in zijn bezit heeft.

Laat me toe, tot besluit, een stille wens te koesteren en te hopen dat ook hier te Gent dit eeuwenoud gebruik terug in ere zal hersteld worden. Mogelijks kunnen we dan, bij de een of andere gelegenheid, de Maastrichtenaars uitnodigen hun vaardigheid ter zake nogmaals te demonstreren. Dit dan na bijna 500 jaar. Deze maal weze ze wel gewaarschuwd, we zijn hun eerste lesje nog niet vergeten!

David MAES

NOTEN

- 1) Inventaire Analytique des chartres et documents appartenant aux archives de la ville de Gand, door Prudent van Duyse en Edmond de Busscher, Gent 1867.
- 2) Stadsarchief Gent, reeks 155/1.
- 3) Die excellente cronijcke van Vlaenderen, Antwerpen 1531, Cap. LXX.
- 4) Deze en nog een groot aantal gegevens werden ons medegedeeld door de heer drs. A.H.Jenniskens, gemeentearchivaris van Maastricht, waarvoor onze oprechte dank.

- 5) zie Lieven van Pottelsberghe en de Rokerels in Ghendtsche Tydinghen, 1984, nr. 4, blz. 234 à 241.
- 6) J. Moulin-Coppens, Geschiedenis van het Oude Sint-Jorisgilde te Gent, Gent 1982, blz. 143.
- 7) Die excellente cronijcke van Vlaenderen, Cap. LXX, folio CCXXI verso.
- 8) S.A.G., reeks 155/nr 1, folio XII.
- 9) Het Memorieboek der Stad Gent van 't jaer 1301 tot 1793, deel II, blz. 285.
- 10) Het Memorieboek der Stad Gent, deel II, blz. 306.
- 11) De Maastrichtse Heiligdomsvaart is een zevenjaarlijkse manifestatie.
- 12) P. Albers, De heiligdomsvaart in de Middeleeuwen te Maastricht, in Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg à Maastricht, 66 (1930), blz. 66-67.
- 13) M.H.J.P. Thomassen, Spaansche bijdragen tot de geschiedenis der voorvaderen der zestiende eeuw, in : Publ. Soc. Limb. 29 (1892), blz. 91-93.
- 14) P. Albers, De heiligdomsvaart in de Middeleeuwen te Maastricht.
- 15) H. Dohmen, Maastricht gaat weer burcht op Maas bestormen, in : Sint-Servaas. Tweemaandelijks Restauratie Bulletin, deel 10 (aug. 1983), blz. 78-79.
- 16) Idem.

BIJLAGE

Gezien de meningen nogal verschillen wat betreft de opgave van het juiste jaartal waarin het tweede Groot Schietspel van het Sint-Jorisgilde plaats had, vonden we het nuttig de diverse bronnen even op een rijtje te zetten.

Bronnen die als jaartal 1497 vermelden :

1) Frans De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, Gent 1882-1901, deel II, de Hoogpoort - Sint-Jorisgilde.

Bij ervaring weten we dat er met enig voorbehoud dient omgesprongen met de data die in dit werk worden vermeld. Maar al te dikwijls worden er twee verschillende data vermeld voor een en het zelfde feit en dit op amper enkele bladzijden van elkaar. Andere data blijken totaal niet te kloppen. Bij de uitgifte van het 6de deel van dit werk, vond J. Vuylsteke het nodig een klein boekje uit te geven waarin alleen al de misslagen van dit deel beschreven worden. Wellicht door de complexiteit van dit werk werd De Potter geplaagd door tijdsgebrek waardoor hij naliet de nodige correcties aan te brengen. Daarmee willen we geenszins beweren dat zijn werk geen kwaliteiten zou hebben. Het is in ieder geval een uitstekende basis en uitgangspunt voor de hedendaagse vorser.

2) Het Memorieboek der Stad Gent van 't jaer 1301 tot 1793, deel I, blz. 372-373 :

1497. Item, in dit jaer was bij colatiën ghemaect ter begheerten van hertoghe Philips, ende hem 't selve gheconcenteert te wesene binnen der stede van Ghent een scietspel van der voetboghe ter begheerte van hertoghe Philips...

In dit scependom was binnen dezer stede een rijcklick schietspel, daer of dat die van Berghen in Henegouwe den upperprijs wonnen, den welcker was zes zelveren kannen.

3) G.D. Franquinet, De Handboogschutters-gilde te Maastricht, in :
De Maasgouw 3 (1881), blz. 430-431 :
De Maastrichtsche Schutters te Gent in 1497.

Bronnen die als jaartal 1498 vermelden :

1) J. Moulin-Coppens, Geschiedenis van het oude Sint-Jorisgilde te Gent, Gent 1982, blz. 107 en volgende :

Het Groot Schietspel van 1498.

2) Inventaire Analytique des chartres et documents appartenant aux archives de la ville de Gand, door Prudent van Duyse en Edmond de Busscher, Gent 1867 :

1497 La Haye, lan de grace mil quatre cens quatre vings et dic sept, le XVIII jour de juillet (18 juillet).

Lettres par lesquelles l'archiduc, comte de Flandre, sur l'instance des echevins et bourgeois de la ville de Gand, octroie d'establiir une fête en l'honneur de Dieu, de Saint-Georges et du Duc, dans laquelle des prix seront distribués aux vainqueurs du tir a l'arbalète et de la poème (Rhetorique) cette fête commencera le 15 mai prochain pour finis le 15 août suivant, elle a specialement pour but de relever la ville de Gand de sa pauvreté et ruine eminente, et de consolider la paix entre elle et la Flandre et les pays circonvoisins.

Ingevolge deze akte zou het Groot Schietspel dus moeten plaatsgehad hebben in 1498. We betwijfelen of de hier vermelde datum wel juist is. In haar boek vermeld mevr. Moulin-Coppens op blz 108 : De wettelijke afschriften ervan werden door de stad Gent verzegeld "onder den zeghele van lakene (lak) den XVII dach van Lauwe (januari) 1497.

We zien niet goed in hoe er reeds een afschrift kan gemaakt worden van een akte die op dat ogenblik nog niet bestaat.

3) Die excellente cronijcke van Vlaenderen, Antwerpen 1531, Cap. LXX, fo CCLXXXIX :

Die schoone incomste der Schutterryen te Ghendt geschiet int jaer duysent vier hondert ende XCVIII den twintichsten ende eenen twintichsten van Meye by diveersche steden/ so ghi hier hooren sult/ gestelt in properder ret-horijcke.

David MAES